

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті схарактеризовано основні нормативно-правові акти, які підтверджують необхідність удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до професійної діяльності, важливою складовою якої є інноваційна спрямованість. Визначено сутність інноваційних технологій фізичного виховання як різновиду педагогічних технологій. Основну увагу зосереджено на процесі формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності.

Ключові слова: вчитель фізичної культури, фахова підготовка, інновації, інноваційна діяльність, інноваційні технології.

Постановка проблеми. Активізація проблеми підготовки фахівців фізичної культури і спорту до інноваційної діяльності зумовлюється підвищенням соціальних вимог до педагога, який на практиці може ефективно застосовувати новітні технології, які мають позитивний вплив на результативність навчання та виховання особистості учня чи студента. Безумовно, сучасні технології є важливими складовими навчально-виховного процесу, їх роль у вирішенні педагогічних завдань є вагомим, а успішність їх застосування залежить саме від рівня компетентності особистості фахівця в означеному напрямі. Отже, важливо говорити про сучасні наукові здобутки вчених з проблеми, що розглядається.

Як наголошують науковці (Н. Василенко, І. Дичківська, С. Микитюк, О. Пометун), специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, вірогідність передбачення на його основі переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в постійно оновлюваних ситуаціях.

Аналіз наукових джерел. У сучасній педагогіці знаходимо низку наукових досліджень, у яких розглядаються проблеми застосування інноваційних технологій та активних методів навчання у підготовці фахівців (Н. Дем'яненко, Н. Пахальчук, О. Робуль, В. Соловійов, О. Шапран, Ю. Шапран та ін.), інноваційної підготовки майбутнього вчителя (О. Шапран), формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності під час навчання у вищих педагогічних навчальних закладах (М. Анісімов, І. Богданова, І. Гавриш, О. Дубасенюк, Л. Подимова, О. Шапран та ін.), розвитку інноваційної компетентності вчителів у процесі професійної, методичної і самоосвітньої діяльності (О. Аніщенко, О. Козлова, Н. Клокар, В. Лазарев та ін.), якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (І. Верхогляд, Г. Куртова, М. Носко, Л. Сущенко, О. Тимошенко) та ін.

У наукових працях В. Беспалька, І. Дичківської, В. Паламарчук, О. Пехоти, Г. Селевка та ін. представлена систематизація і класифікація інноваційного досвіду, яка сприяє широкому ознайомленню педагогів з освітніми інноваціями та усвідомленню їх вибору.

Мета публікації полягає у висвітленні теоретико-практичних аспектів підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» фізична культура розглядається як діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя. Фізична культура має такі напрями: фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація.

У Галузевій концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2013 р. № 1176) наголошується на необхідності модернізації навчальної діяльності вищих педагогічних навчальних закладів, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів на основі інтеграції традиційних та новітніх технологій навчання, а також створення нового покоління підручників, навчальних посібників і дидактичних засобів, запровадження інноваційних форм організації професійної підготовки.

Основною метою Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., останніх проектів освітніх програм – Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р.,

Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015–2025 рр. – є з підвищення якісного рівня освіти, її конкурентоспроможності як умови інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина України. Реалізація пріоритетного напрямку розвитку фізкультурної освіти на сучасному етапі пов'язана з вирішенням низки завдань, серед яких постає і модернізація системи управління фізкультурною освітою на засадах інноваційних стратегій, в т. ч. якості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури.

У контексті досліджуваної проблеми виокремимо важливі умови реалізації завдань сучасної системи професійної підготовки вчителя фізичної культури, а саме:

- наукове обґрунтування змісту діагностичних методик, оцінки якості підготовки і перепідготовки спеціалістів у системі фізкультурної освіти;
- пошук оптимальних структур освітніх програм для навчальних закладів різних рівнів акредитації;
- розроблення прогресивних технологій навчання та методик їх запровадження;
- розроблення науково-методичних рекомендацій оцінки й самооцінки результатів роботи педагогів;
- прогнозування розвитку навчальних, виховних, спортивних закладів відповідно до акредитаційно-ліцензійних і демографічних вимог регіону [1].

Водночас, як наголошує В. Мартиненко, «фахівець з фізичної культури і спорту нової формації повинен знати: зміст інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту; форми, методи і принципи організації інноваційного навчання; медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні основи інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту. Фахівець з фізичної культури і спорту нової формації повинен уміти: планувати, організовувати і проводити заняття з використанням інноваційних технологій; застосовувати на заняттях сучасні засоби й методи фізичного виховання, адекватні змісту інноваційних технологій; оцінювати ефективність використовуваних технологій і контролювати якість навчально-виховного процесу; аналізувати й коректувати свою професійну діяльність; організовувати і проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності» [2, с. 57].

Також вагомими для нашого наукового дослідження є очікувані результати від модернізації змісту професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, визначені В. Мартиненком [2]:

- створення в системі неперервної підготовки умов для освоєння фахівцями сучасних інноваційних технологій у галузі фізичної культури;
- підвищення якості вищої фізкультурної освіти;
- формування у майбутніх фахівців нової ментальності у галузі фізичної культури і спорту;
- підвищення рівня професійної підготовки фахівців, що працюють у сфері фізичної культури і спорту освітніх установ;
- формування стійкого інтересу до регулярних занять фізичними вправами, дотримання основ здорового способу життя, що сприяють зміні стилю життя; підвищення рівня фізкультурної освіти управлінців, педагогів, батьків і дітей.

В Україні структурними компонентами загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є навчально-пізнавальна, практична і самостійна практична діяльність. Основними критеріями рівня сформованості загальнопедагогічної готовності майбутніх учителів є: педагогічна спрямованість, суб'єктна позиція, методологічне мислення, рефлексія, оволодіння педагогічними діями й операціями. Як відомо, результатом фахової підготовки вчителя є його готовність до професійної діяльності [3]. Водночас професійна діяльність учителя в педагогічній літературі визначається як «інтегративне особистісне утворення, що є регулятором і умовою успішної професійної діяльності вчителя, а готовність до педагогічної діяльності визначається в органічному поєднанні всіх її структурних компонентів» [4, с. 17].

Ми погоджуємося з науковцями (С. Ніколаєнко, О. Пошетун, Р. Самоха), які інновації в освіті розглядають у теорії як носії духовної й інтелектуальної перспективи розвитку України, як нові знання і вміння, в основі яких лежать прогресивні наукові ідеї, пов'язані з реформами, а

інноваційний розвиток системи освіти – як механізм сприяння активному пошуку нових форм і методів управління, забезпечення приєднання держав до високотехнологічних країн світу та підтримки процесів випереджувального характеру в усіх галузях її життєдіяльності.

Водночас, як відзначають науковці [5], необхідність інноваційного спрямування педагогічної діяльності в сучасних умовах розвитку суспільства, культури і освіти визначається низкою обставин:

- соціально-економічними перетвореннями, які приводять до необхідності докорінного оновлення системи освіти, методики і технології організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах різного типу. Інноваційна спрямованість діяльності педагогів і вихователів, що поєднує у собі створення, освоєння та випробування педагогічних нововведень, є також ефективним засобом оновлення освітньої політики;

- посиленням гуманітаризації змісту освіти, безперервною зміною обсягу, складу навчальних дисциплін;

- введенням нових навчальних предметів, які потребують постійного пошуку нових організаційних форм, технологій навчання;

- зміною характеру ставлення педагогів до самого факту освоєння і застосування педагогічних нововведень. В умовах жорсткої регламентації змісту навчально-виховного процесу педагог був обмежений не тільки у самостійному виборі нових програм, підручників, але й у використанні нових прийомів і способів педагогічної діяльності. Тому нині саме інноваційна діяльність в освіті набуває вибіркового, дослідницького характеру;

- входженням освітніх навчальних закладів у ринкові відносини, створенням нових типів навчальних закладів, у тому числі й недержавних, які формують реальну ситуацію їх конкурентоспроможності.

Таким чином, ураховуючи чинники, перераховані вище, варто зазначити, що застосування інновацій в освіті – це цілком закономірний процес, викликаний соціальним запитом та зумовленим необхідністю її вдосконалення та перегляду змісту та структури.

Схарактеризуємо наукові поняття, що розглядаються в статті:

- інновація – це такі зміни, які, зберігаючи все позитивне в накопиченому досвіді, позбавляють освітню систему від виявлених дефектів і підіймають її повністю або частково на новий рівень, що відрізняється від наявного поліпшенням умов і результатів функціонування (Н. Ковальова, 2013); комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (новизни, нововведення) в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень (С. Батишев, 2005); з огляду на сутнісні ознаки інновації – це процес і продукт (результат); як процес – це часткова або масштабна зміна стану системи і відповідна діяльність людини, а як результат – це процес створення (відтворення) нового, що має конкретну назву «новація» (Н. Москаленко, 2014);

- педагогічні інновації – це нові ідеї в педагогіці, зорієнтовані на зміни різних структурних систем і компонентів освіти (О. Шапран, 2007); нововведення в педагогічну діяльність, зміни у змісті та технології навчання і виховання, що мають на меті підвищення їх ефективності (Т. Круцевич, 2010);

- інноваційне навчання – це процес, орієнтований на перспективу й акцентований на підготовку фахівців до роботи в нових умовах, який стимулює підготовку студентів до творчої професійної діяльності з фізичної культури і спорту (В. Сергієнко, 2007);

- інноваційні процеси – є рушійною силою в галузі освіти, спрямовуються на реалізацію інноваційної політики держави як якісно нового утворення в педагогічній науці і практиці державницького значення, підвищують роль їх керівників у демократичних перетвореннях, які відбуваються в суспільстві й освіті на сучасному етапі розвитку (Н. Василенко, 2007);

- інноваційна діяльність – особистісна категорія, творчий процес і результат творчої діяльності, що передбачає наявність певного ступеня свободи дій у відповідних суб'єктів. Цінність інноваційної діяльності для особистості пов'язана з можливістю самовираження, застосуванням своїх здібностей, з творчістю (Н. Ковальова, 2013); заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання

нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики (І. Дичківська, 2012);

– інноваційна готовність учителя – це бажання та вміння використовувати нові педагогічні технології й конструювати власні; вона має розглядатися й формуватись як найважливіша складова його професійної компетентності (О. Пометун, 2011).

Нам імпонують висновки О. Огієнко [5], яка інноваційну діяльність пропонує розглядати як комплекс заходів щодо забезпечення інноваційного процесу, основними функціями якої є зміни компонентів педагогічного процесу: цілей, змісту освіти, форм, методів, технологій, засобів навчання, системи управління тощо. Водночас дослідниця зазначає, що інноваційна діяльність пов'язана й зумовлена педагогічною творчістю, педагогічним новаторством, є важливим шляхом формування творчої особистості. Вона проявляється в цілепокладанні, визначенні мети, завдань, а також змісту й технологій інноваційного навчання.

Водночас О. Огієнко [5] визначає такі складові інноваційної педагогічної діяльності: зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти. Дослідниця підкреслює, що, як і будь-яка педагогічна діяльність, вона виконує гностичну (пізнавальну), проектувальну (перспективне планування завдань і способів їх розв'язання), конструктивну (співпраця педагога й вихованців), комунікативну (взаємодія педагога з учнями, колегами), організаторську (поетапність дій педагога і вихованців) функції.

І. Гавриш поняття «формування готовності майбутніх фахівців до інноваційної діяльності» визначає як цілеспрямований процес становлення студентів вищих педагогічних навчальних закладів як суб'єктів освітніх нововведень. Водночас готовність учителя до інноваційної професійної діяльності вчена розглядає як інтегративну якість його особистості, що є регулятором та умовою успішної професійної діяльності, спрямованої на створення, запровадження та поширення освітніх інновацій [4]. Дослідниця розробила технологію формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності, метою якої є становлення студентів педагогічних вищих навчальних закладів як суб'єктів інноваційної професійної діяльності. Технологія ґрунтується на організації інноваційного навчання на засадах модульно-рейтингової технології, використанні елементів контекстного навчання, а також застосуванні інтерактивних педагогічних технологій.

Педагогічними умовами ефективності формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності, на думку О. Огієнко [5], є:

- створення в навчальному закладі інноваційного освітнього середовища;
- високий рівень готовності до інноваційної діяльності самого викладача;
- посилення соціально-особистісної та професійної спрямованості змісту навчальних дисциплін;
- оволодіння майбутніми вчителями прийомами рефлексивного аналізу власної інноваційної діяльності;
- використання в процесі навчання форм, методів і прийомів, які спрямовані на: формування індивідуального стилю діяльності як результату готовності до інноваційної діяльності майбутнього вчителя, переорієнтації з пошукового на смисло-пошуковий особистісно-професійний характер діяльності (дискусія, тренінг, імітація реального, вирішення проблемних ситуацій, ігровий штурм тощо);
- прояв пізнавальної та професійної спрямованості студентів (заняття-конкурс, заняття-конференція, ділова гра, екскурсія, олімпіада тощо);
- створити умови щодо формування дослідницької та комунікативних компетентностей, рефлексивних умінь, мотиваційної готовності до інноваційної діяльності тощо.

На нашу думку, необхідно особливу увагу з процесу формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності перенести саме на його мотивацію до власної інноваційної професійної діяльності, оскільки вона є регулятором подальших педагогічних дій з боку викладача для формування та розвитку особистості вчителя, здатного діяти та думати «інноваційно».

У цьому контексті варто зазначити, що, як наголошує І. Гавриш [4], інноваційне навчання майбутніх учителів має спрямовуватися на становлення їх як суб'єктів освітніх

інновацій і забезпечувати підготовку студентів до:

- успішного впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів технологій інноваційної та особистісно орієнтованої освіти;
- формування в учнів ключових компетентностей громадянина єдиної Європи, інформаційного суспільства та демократичної держави з ринковою економікою;
- створення освітніх інновацій, їх наукового обґрунтування та експериментальної перевірки;
- здійснення науково обґрунтованої оцінки різноманітних освітніх технологій, методик тощо, прийняття професійно виваженого рішення щодо доцільності їх застосування у власній професійній діяльності;
- поширення освітніх нововведень у педагогічному співтоваристві.

На нашу думку, компоненти процесу підготовки майбутніх фахівців, наведені І. Гавриш, відображають його зміст як на рівні особистості студента та викладача, так і на державному освітньому рівні, відображаючи один із аспектів соціального замовлення на вчителя фізичної культури, здатного на новітньому рівні виконувати професійні функції.

У педагогічній інноватиці, як зауважує О. Гура [6], необхідно використовувати алгоритм запровадження нового:

- 1) вивчення завдань, передбачених нормативними документами;
- 2) аналіз освітньої практики і зіставлення отриманих у його процесі даних із соціальними вимогами, відповідними часу;
- 3) моделювання еталонних результатів, яких очікують після перетворювальної педагогічної практики;
- 4) пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені в масову освітню практику;
- 5) розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності впровадження нового;
- 6) відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів (зовнішніх ресурсів);
- 7) теоретична, методична, психологічна підготовка учасників упровадження нового;
- 8) встановлення зв'язку з авторами рекомендацій.

Вважаємо, що наведений алгоритм варто застосовувати у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Саме в процесі навчальної діяльності студентів реалізується мета інноваційності як складова подальшої професійної діяльності, а також відбувається процес засвоєння майбутніми фахівцями послідовності виконання інноваційних навчально-виховних завдань.

Для чіткого розуміння сутності та змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до інноваційної діяльності необхідно здійснити визначення поняттєво-категоріального апарату основних понять фізкультурної освіти. На нашу думку, найбільш повно визначення спеціальних понять фізкультурної освіти подає Н. Маковецька [7]:

- фізкультурна освіта – цілеспрямоване фізичне (тілесне) формування людини;
- фізкультурне виховання – цілеспрямоване формування особистості в аспекті досягнення нею фізичної досконалості;
- фізкультурне навчання – цілеспрямоване формування знань, умінь і навичок для засвоєння соціального досвіду досягнення фізичної досконалості;
- теорія фізкультурної освіти є найвищою формою наукового знання про фізкультурну освіту, що дає цілісне уявлення про закономірності формування фізичної досконалості людини;
- оздоровчий спорт – проміжне між фізичною культурою і спортом соціальне явище, сутністю якого є вирішення оздоровчих завдань за допомогою засобів спортивного тренування;
- метою фізкультурної освіти є ідеальний результат цілеспрямованого фізичного формування людини, втілений у поняття фізичної досконалості;
- принцип фізкультурної освіти – визначальна вимога, що регулює процес цілеспрямованого формування фізичної досконалості;
- зміст фізкультурної освіти – сукупність складових цілеспрямованого формування фізичної досконалості;

– засіб фізкультурної освіти – предмети, стосунки та види діяльності, що використовуються у процесі взаємодії суб'єкта й об'єкта освіти з метою досягнення ними фізичної досконалості;

– метод фізкультурної освіти – спосіб використання її засобу в процесі формування фізичної досконалості людини;

– форма організації фізкультурної освіти – загальний спосіб упорядкування взаємодії учасників процесу формування фізичної досконалості;

– технологія фізкультурної освіти – спосіб реалізації її змісту за допомогою системи засобів, методів і організаційних форм, що забезпечують досягнення фізичної досконалості;

– методика фізкультурної освіти – одна із форм наукового знання про фізкультурну освіту, яка на основі єдності педагогічних закономірностей і технології освіти реалізує процес формування фізичної досконалості;

– результат фізкультурної освіти – рівень досягнення фізичної досконалості як цільової сутності фізичної культури.

Варто наголосити, що у вітчизняній науці Р. Самоха [8] вперше визначив сутність інноваційних технологій фізичного виховання як різновид педагогічних технологій. Зокрема, науковець зазначає, що інноваційні технології фізичного виховання є новаціями за умов:

1) коли елементи, які їх складають, тільки починають науково осмислюватися і не отримали достатнього поширення в сучасній практиці;

2) коли наявні й загальноживані засоби фізичного виховання застосовуються з інших позицій і в трансформованому контексті;

3) коли створюється нова концепція навчально-виховного процесу з фізичного виховання, яка ґрунтується на попередніх дослідженнях;

4) коли переглядаються принципи соціального життя особистості, визначаються напрями її розвитку й індивідуально добираються відповідні засоби фізичного виховання.

Р. Самохою розроблено інноваційні технології фізичного виховання студентів педагогічних університетів із застосуванням народних традицій, які передбачали застосування форм, методів і засобів відроджених національних видів фізичного гартування.

Доцільними в даному контексті є висновки Р. Самохи [8], який інноваційні технології фізичного виховання студентів визначає як новітні системи фізичного виховання, відтворювальні виховні системи зі спеціально розробленими методами та засобами підвищення рівнів сформованості в студентів особистісних якостей та фізичної підготовленості із запланованими результатами, що досягаються покроковим виконанням поставлених завдань з фізичного виховання. Основною метою інноваційних технологій фізичного виховання студентів, як наголошує дослідник, є збереження і зміцнення здоров'я, підвищення фізичної підготовленості, розвиток знань, умінь та навичок з фізичного виховання.

Уперше у вітчизняній науці інноваційну педагогічну технологію непрофесійної фізкультурної освіти студентів, звільнених від практичних занять із фізичної культури, запропоновано С. Чернігівською [9]. До змісту технології увійшла модульна організація навчального процесу, що складається з чотирьох модулів та має, за підтвердженнями даними дослідниці, значні освітні ефекти, серед яких учена називає актуалізацію цінності здоров'я, формування знань, умінь і навичок управління здоров'ям, спонукання до розгортання фізкультурної діяльності та власного розвитку, а також позитивну психофізичну сферу студентів.

На основі вивчення процесу формування професійно-педагогічної готовності студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю В. Соловйов [10] зазначає, що необхідно враховувати широке коло чинників, що діють на особистість під час навчання (середовище, оточення – сім'я, друзі, студентський колектив тощо). Освітнє середовище ВНЗ повинно, на думку В. Соловйова, мати певні властивості, які забезпечують якісну підготовку майбутніх фахівців фізичного виховання:

– гнучкість, тобто здатність освітніх структур до швидкої перебудови відповідно до потреб особистості (її суб'єктивного досвіду, рівня професійної підготовки, ступеня сформованості індивідуального стилю педагогічної діяльності, навколишнього середовища,

суспільного розвитку);

- інтерактивний характер навчання, що передбачає залучення студентів до процесу управління власною освітою і побудови індивідуальної освітньої траєкторії на основі діагностики та самодіагностики рівня професійної підготовки;

- безперервність, яка виражається через взаємодію і наступність усіх освітніх складових на різних етапах професійного становлення студентів;

- варіативність, що передбачає зміну середовища відповідно до потреби в освітніх послугах та індивідуально-типологічних особливостей студентів;

- інтегрованість, яка спрямована на вирішення навчально-виховних завдань шляхом посилення взаємодії та зв'язків усіх складових структур;

- відкритість, що передбачає широку участь усіх суб'єктів навчання в управлінні навчальним закладом, демократизацію форм навчання і виховання; саморозвиток і саморегуляція навчально-професійної діяльності, спрямовані на процеси розвитку і саморозвитку кожної особистості, індивідуального стилю її навчальної і професійної діяльності у ВНЗ.

Ці чинники також можна застосовувати в процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до інноваційної діяльності.

Є. Жуковський у своїх наукових дослідженнях [11] акцентує увагу на такому аспекті підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності, як використання інноваційних технологій. Науковець пропонує в процесі проведення додаткових занять з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» використовувати проблемні професійно спрямовані ситуації, які виникають під час роботи вчителя фізичної культури. Науковцем апробовано такі проблемні ситуації виконання тестових завдань (студенти обирають найкращий, на їхню думку, прогнозований варіант відповіді або записують свій); ситуації відкритого типу (студенти вказують свій варіант вирішення проблемної ситуації). Серед методів активізації навчального процесу дослідник виділяє «метод проектів».

І. Гринченко наголошує на впровадженні нових педагогічних технологій, у тому числі й інформаційних [3]. Дослідник зазначає, що у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури використання можливостей інформаційних технологій та Інтернету може здійснюватися за такими напрямками: самостійний пошук студентами інформації на веб-сторінках, створення студентами особистих творчих продуктів на тему, яка вивчається, демонстрація особистісних творчих продуктів студентів для веб-глядачів, використання тематично дібраних гіпертекстових матеріалів, електронної пошти студентами заочної форми навчання, робота з каталогами літератури різних бібліотек.

Як бачимо, сучасні науковці також акцентують увагу на проблемах сучасної системи фізичної культури та спорту. Ці проблеми напряму пов'язані із якістю підготовки фахівців фізичної культури, які повинні володіти сучасними оздоровчими інноваційними технологіями як у формалізованому навчальному процесі, так і в диференційованому підході до фізичного виховання у позанавчальній роботі. Водночас виникає необхідність інноваційної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до професійно прикладної фізичної підготовки молоді з урахуванням вимог до майбутнього робочого місця, де мають розвиватися і вдосконалюватися ті якості, навички, уміння, які характеризують рівень професійної майстерності майбутніх фахівців.

Нами розроблено методичні рекомендації щодо вдосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до інноваційної діяльності. Викладачі кафедр теорії і методики фізичного виховання мають здійснювати:

- керівництво, виконання та контроль за плануванням і виконанням навчально-виховного процесу зі складовою інноваційної підготовки студентів у безпосередньому контакті з методистами практик, викладачами інших кафедр та керівниками практик у місцях їх проходження;

- запровадження інноваційної підготовки студентів як у навчальну, так і позанавчальну діяльність майбутніх фахівців фізичної культури;

- розроблення та запровадження організаційно-методичних умов для занять різними формами і видами інноваційної підготовки відповідно до профілю (спортивної спеціалізації)

підготовки фахівців із раціональним та ефективним використанням матеріальної бази, інтерактивних та мультимедійних технологій, Інтернет-ресурсів тощо;

- індивідуалізацію навчального процесу з інноваційної підготовки та диференційованої організації занять з урахуванням стану здоров'я, фізичної підготовленості та інтересів студентів;
- роботу з інноваційних методик фізичної реабілітації серед студентів, які мають відхилення у стані здоров'я, залучати їх до реабілітаційних заходів та ін.

Водночас викладачі кафедри спорту в інноваційній спортивно-педагогічній підготовці забезпечують виконання таких функцій:

- удосконалення педагогічної майстерності майбутніх тренерів для роботи зі спортсменами високої кваліфікації з використанням сучасних інновацій в обраному виді спортивної спеціалізації;
- організацію і проведення заходів з інноваційної підготовки у спортивних секціях, навчально-тренувальних групах, збірних командах, групах підвищення спортивної майстерності тощо;
- розроблення і реалізацію програм навчальної і виробничої практики з евристичним змістом діяльності студентів;
- проведення і контроль за навчально-виховним процесом на спортивних дисциплінах, сприяння створенню необхідних умов інноваційної підготовки для підвищення спортивної майстерності студентів;
- узагальнення та поширення інноваційного досвіду фізкультурної і спортивної роботи, в т. ч. через систему підвищення кваліфікації тренерів-викладачів ВНЗ;
- навчання, підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів, викладачів спортивних дисциплін, фізкультурних організаторів, спортивних суддів, громадських інструкторів та тренерів, керівників спортивних секцій у науково-методичному центрі фізичної культури і спорту ВНЗ.

У цілому випускові кафедри повинні реалізовувати свою роботу з інноваційної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури із застосуванням сучасних методик, які мотивують студентів до навчальної діяльності.

Досить вагомим є формування інноваційної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в умовах профільної спортивної спеціалізації, яку з першого курсу обирає сам студент. Заняття в групах підвищення спортивної майстерності під керівництвом тренера з виду спорту в навчальних планах підготовки студентів спортивних спеціальностей протягом усього періоду навчання охоплюють від 16 до 20 кредитів (відповідно 480–600 академічних годин). Тобто тренер з виду спорту має можливість здійснювати педагогічний вплив не менше трьох разів на тиждень протягом 5 років навчання студента у ВНЗ.

У цілому *інноваційну підготовку майбутніх фахівців фізичної культури* пропонуємо розглядати як процес системно-педагогічного проектування засобів та методів загальної, спеціальної, фізичної та психофізіологічної особистісно-орієнтованої підготовки студентів до професійної діяльності. Вона повинна бути у навчальних програмах кожної дисципліни, яка спрямована на психолого-педагогічну, соціальну, фундаментальну та професійно-орієнтовану підготовку студентів у поєднанні з цілеспрямованою підготовкою до фахової діяльності.

Підготовка майбутнього фахівця фізичної культури і спорту до інноваційної діяльності є тривалим поетапним процесом становлення його особистості. Основну спрямованість такої підготовки вбачаємо у формуванні професійно-педагогічних умінь запровадження інновацій у професійну діяльність.

Висновки. До основних завдань підготовки майбутнього фахівця фізичної культури і спорту до інноваційної діяльності віднесено: моделювання професійної підготовки в цьому напрямі; врахування тенденцій розвитку сучасної освіти та вивчення професійних вимог до майбутніх фахівців; розроблення інноваційних технологій навчання та їх запровадження в освітній процес педагогічних вищих навчальних закладів.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень визначено обґрунтування закономірностей, принципів та умов функціонування інноваційних освітніх процесів у підготовці фахівців фізичної культури і спорту.

Список використаних джерел

1. Бріжата І. А. Педагогічні технології профілактики шкільного травматизму у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія навчання» / Ірина Анатоліївна Бріжата ; Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. – 20 с.
2. Мартиненко В. В. Проблеми неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту / В. В. Мартиненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С. 55–58.
3. Гринченко І. Інтеграція інновацій в процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури / І. Гринченко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: педагогічні науки. – 2012. – №. 112. – С. 149–157.
4. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Ірина Володимирівна Гавриш ; Луганський національний педагогічний університет імені Т. Шевченка. – Луганськ, 2006. – 46 с.
5. Огієнко О. Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя / О. Огієнко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 7. – С. 154–162.
6. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу : теоретико-методологічний аспект : монографія / Олександр Іванович Гура. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДНУ», 2006. – 332 с.
7. Маковецька Н. В. Формування фізичної культури і здорового способу життя особистості: теоретичний аспект проблеми / Н. В. Маковецька // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 117–121.
8. Самоха Р. А. Інноваційні технології фізичного виховання студентів педагогічних університетів із застосуванням народних традицій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Роман Анатолійович Самоха ; Інститут проблем виховання. – К., 2007. – 24 с.
9. Чернігівська С. А. Інноваційна технологія непрофесійної фізкультурної освіти студентів, звільнених від практичних занять з «Фізичного виховання» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Світлана Анатоліївна Чернігівська ; Дніпропетровський державний університет фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ, 2012. – 17 с.
10. Соловйов В. Психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх викладачів фізичного виховання до педагогічної діяльності / В. Соловйов // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 3. – С. 152–161.
11. Жуковський Є. І. Використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності [електронний ресурс] / Є. І. Жуковський // Педагогіка і психологія : електронний науковий журнал. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/12799/>

И. А. Брижата**СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье описаны основные нормативно-правовые акты, которые подтверждают необходимость совершенствования процесса подготовки будущих специалистов по физической культуре и спорту к профессиональной деятельности, важной составляющей которой является инновационная направленность. Определена сущность инновационных технологий физического воспитания как разновидности педагогических технологий. Основное внимание сосредоточено на процессе формирования готовности будущего учителя к инновационной деятельности.

Ключевые слова: учитель физической культуры, профессиональная подготовка, инновации, инновационная деятельность, инновационные технологии.

I. Brizhata

MODERN TRENDS OF TRAINING SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT TO INNOVATIVE ACTIVITY

The article describes the main normative acts that confirm the necessity of improving the training process of intending physical education and sports specialists for professional activity, an important component of which is innovative orientation. It defines the essence of physical education innovative technologies as a form of educational technology. The focus is on the process of forming intending teachers' readiness to innovative activity.

Key words: teacher of physical education, professional training, innovation, innovative activity, innovative technologies.

УДК 37: 796.015-051:014.6(477:100)

О. О. Берест

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФІТНЕС-ТРЕНЕРІВ

У статті на основі аналізу сучасних наукових досліджень визначено тенденції та перспективи розвитку фітнесу. Наведено основні підходи до визначення поняття «фітнес» в сучасній українській та зарубіжній науковій літературі. Схарактеризовано спеціальні професійні компетентності фітнес-тренера та обґрунтовано їх кваліфікаційні характеристики. Визначено провідні напрямки розвитку фітнес-технологій у підготовці тренерів.

Ключові слова: фахівець фізичної культури, фітнес, тренер, професійна підготовка, фізкультурно-оздоровча діяльність.

Постановка проблеми. На сьогодні фітнес-індустрія як важливий напрям фізкультурно-оздоровчої діяльності активно розвивається. Цей факт породжує необхідність оновлення процесу підготовки професійних фахівців у цій галузі.

Оздоровчий фітнес є сьогодні інновацією, тому що він має ознаки інноваційності і сприяє вирішенню життєво важливих проблем суспільства [13], формуванню ціннісно-мотиваційної сфери особистості та укріпленню психічного, морального та фізичного здоров'я. Серед інноваційних ознак фітнесу як ефективного засобу фізичної активності людини виділяємо створення його нових напрямків, виникнення новітніх рекреаційних фітнес-технологій відповідно запитам сучасності, збільшення кількості фітнес-клубів, оснащених новітнім обладнанням. Оптимізувати прогноз розвитку фітнесу в Україні дає змогу те, що на сучасному етапі він повністю відповідає державній політиці у сфері фізичної культури, створення умов для задоволення потреб кожного громадянина в зміцненні свого здоров'я, виховання соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя та профілактику захворювань.

Аналіз наукових джерел. У сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється таким аспектам досліджуваної проблеми: фахова підготовка майбутніх тренерів-викладачів у вищих навчальних закладах (Ж. Бережна, 2012; М. Буренко, 2012; Г. Власова, 2011; Н. Волянчук, 2006; Д. Дроздов, 2011; О. Райко, 2013; Є. Павлюк, 2014; В. Пономарьов, 2010; В. Пристинський, 2014; А. Свасьєв, 2013; Л. Сущенко, 2003; О. Хуртенко, 2008; Т. Чопик, 2013 та ін.) та майбутніх учителів фізичної культури до тренерської діяльності (О. Сопотницька, 2014; О. Федик, 2010 та ін.), організація занять фітнесом учнів, студентів та дорослого населення (Н. Базилевич, 2014; Ю. Беляк, 2011; О. Благій та Н. Лисакова, 2013; Н. Гончарова, Л. Денисова та В. Усиченко, 2012; С. Демеха, 2013, О. Магера, 2013 та ін.).

Аналіз наукових напрацювань учених у напрямку підготовки майбутніх тренерів засвідчує, що нині в теорії та методиці професійної освіти активізуються дослідження, присвячені проблемі запровадження технологій оздоровчого фітнесу. Зокрема науковці